

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 108498 18 Rev
Banjaluka, 16.01.2019. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci u vijeću sastavljenom od sudija: Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja: „E.“ Rasklopna oprema, a.d. I.S. - u stečaju i “J.” B., koje zastupa punomoćnik Z.R., advokat iz S., protiv tuženih: RS, koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske i IRB RS, B., radi duga, vrijednost predmeta spora: 15.000.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja, izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 108498 18 Pž od 28.5.2018. godine, na sjednici održanoj dana 16.01.2019. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 108498 14 Ps od 07.3.2018. godine, odbijen je, kao neosnovan, zahtjev tužitelja „E.“ Rasklopna oprema a.d. I.S. - u stečaju (u daljem tekstu: prvotužitelj) i tužitelja “J.” B. (u daljem tekstu: drugotužitelj), da im tuženi: RS (u daljem tekstu: prvotužena) IRB RS (u daljem tekstu: drugotužena) solidarno isplate: prvotužitelju, na ime izgubljene dobiti, iznos od 805.239,66 KM i na ime naknade štete za bruto plate zaposlenih, iznos od 2.786,122,37 KM, a drugotužitelju, na ime direktne štete, iznos od 1.586.795,76 KM, na ime indirektno štete, iznos od 568.505,66 KM, na ime izgubljene dobiti, iznos od 335.728,00 KM, na ime štete koju je trpio po osnovu realizacije jemstva, iznos od 707.588,13 KM, sa zakonskim zateznim kamatama i troškovima postupka. Obavezani su tužitelji da prvotuženom, na ime naknade troškova postupka, solidarno isplate iznos od 25.000,00 KM.

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 108498 18 Pž od 28.5.2018. godine, žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen i njihov zahtjev za naknadu troškova sastava žalbe.

Blagovremenom revizijom tužitelji pobijaju drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji i osporena presuda preinači tako da se udovolji tužbenom zahtjevu u odnosu na oba tužitelja ili da se ta presuda, ili obe nižestepene presude, ukinu i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odvojenim odgovorima na reviziju, tuženi pobijaju njene navode i predlažu da se revizija odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se solidarno obavežu tuženi da im po raznim vidovima, bliže navedenim u izreci prvostepene presude, naknade štetu, u ukupnom iznosu od 6.789.979,58 KM, uzrokovanu nepostupanjem tuženih u skladu sa potpisanim Protokolom, sa pripadajućom zateznom kamatom i troškovima postupka.

U toku postupka koji je prethodio donošenju nižestepenih presuda utvrđeno je da su, u cilju rješavanja teške situacije u privrednom društvu „E.“ Rasklopna oprema a.d. I.S. (prvotuzitelj), predstavnici Vlade Republike Srpske (prvotuzena), i predstavnici drugotuzene, dana 17.02.2012. godine, zaključili Protokol. U tački 1. Protokola je konstatovano da će se izvršiti jednokratna odgoda plaćanja dospjelih poreskih obaveza prvotuzitelja sa stanjem na dan 29.02.2012. godine, na period do 30.9.2012. godine, to jeste, do konverzije potraživanja u osnovni kapital. Dalje je rečeno (član 2. Protokola) da će se stvoriti pravne pretpostavke za konverziju potraživanja u osnovni kapital (ulog), najkasnije do 30.6.2012. godine. U tački 4. Protokola je navedeno da će se, u skladu sa pravilima i procedurama plasmana drugotuzene, obezbjediti kredit prvotuzitelju, u iznosu od 9.600.000,00 KM (za koji već postoji Investicioni projekat i ostala potrebna dokumentacija, koji su dostavljeni IRB RS), uvećan za iznos polovine potraživanja za plate radnicima iz tačke 3. Protokola, kao i za izmirenje dugovanja iz tačke 5. Protokola i da će maksimalni zahtjev za kreditno zaduženje biti 11.700.000,00 KM, da će prvotuzitelj radi obezbjeđenja kredita staviti pod hipoteku cjelokupnu svoju imovinu i da je rok za postupanje po ovoj tački, najkasnije do 30.6.2012. godine. Ostalim tačkama je predviđeno ispunjenje obaveza prvotuzitelja prema njegovim povjericima nakon realizacije navedenog kredita, te je utvrđeno (tačka 14.) da Protokol stupa na snagu danom potpisivanja, da će važiti do 30.9.2012. godine i da se može produžiti uz suglasnost potpisnika.

Nije sporno da je navedeni Protokol potpisan u avgustu i septembru 2012. godine, od strane predstavnika prvotuzitelja i tuženih; da do 30.9.2012. godine nije tražena naplata dospjelih poreskih obaveza, ali da je nakon toga pokrenut postupak prinudne naplate, rješenjem broj: 06I.0702/3-457-I-4388/12 od 28.12.2012. godine, u kojem je izvršena pljenidba imovine prvotuzitelja (04.01.2013. godine) i da su u izvršnom postupku pred Osnovnim sudom u Sokocu prodane nekretnine prvotuzitelja i dosuđene, rješenjem od 29.8.2013. godine, najpovoljnijem ponuđaču po cijeni od 7.669.713,27 KM; te da prvotuzitelj nije podnosio zahtjev drugotuzenoj za dodjelu kredita iz tačke 4. Protokola i da taj kredit nije realizovan.

Kod takvog stanja činjenica, prvostepeni sud nije pogriješio kada je, pozivom na odredbu člana 154. i 155. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/86, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), odbio zahtjeve oba tužitelja (a ni drugostepeni, kada je takvu odluku potvrdio), nalazeći da se nisu ispunili uslovi, iz navedenih zakonskih odredbi, za naknadu tražene štete.

Odluke nižestepenih sudova nisu dovedene u sumnju revizionim navodima.

Pravilan je zaključak, sadržan u obrazloženju nižestepenih presuda, da drugotuzitelj nije aktivno legitimisan u ovom sporu. On nije u materijalnopravnom odnosu sa tuženima. Svoj zahtjev temelji na nerealizaciji ugovora koje je zaključivao sa trećim licima, kao i sa prvotuziteljem, pouzdavši se u realizaciju predmetnog Protokola, što je predstavljalo njegov poslovni rizik, za koji ne odgovaraju tuženi, jer nisu sa njim bili u bilo kakvom odnosu. Ako je zbog toga i pretrpio bilo kakvu štetu (koju je obračunao vještak, na čiji nalaz i mišljenje se poziva u reviziji) njenu naknadu može, eventualno, tražiti samo od prvotuzitelja sa kojim je bio u poslovnom odnosu.

Ugovorom o kreditu, saglasno odredbi člana 1065. ZOO, banka se obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno, ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom. Ugovor o kreditu mora biti sklopljen u pismenoj formi (član 1066. stav 1. ZOO), i njime se utvrđuje iznos, te uslovi davanja, korištenja i vraćanja kredita (stav 2. iste zakonske odredbe).

Proizlazi, da drugotužena nije mogla samo na osnovu tačke 4. Protokola staviti na raspolaganje prvotužitelju iznos od 9.600.000,00 KM, odnosno maksimalno 11.700.000,00 KM, na ime kredita, jer takav ugovor nije između njih zaključen. Navedena tačka 4. a ni ostale odredbe Protokola ne sadrže bitne sastojke ugovora o kreditu. Nije tačno određen iznos kredita (određen raspon od 9.600.000,00 KM do 11.700.000,00 KM), nije utvrđena kamata kao naknada za korištenje kredita, nije određen način i vrijeme vraćanja. Zato se, saglasno odredbi člana 26. ZOO, suprotno tvrdnji revizije, ima smatrati da takav ugovor između drugotužene, kao davaoca kredita i prvotužitelja kao korisnika, nije ni nastao, a time ni obaveza drugotužene da prvotužitelju stavi na raspolaganje bilo koji novčani iznos.

Ovo tim prije što, prema iskazima saslušanih svjedoka Rajka Ubiparipa, koji je u vrijeme zaključenja Protokola (u čijem zaključenju je, kako tvrdi, učestvovao) bio generalni direktor drugotužitelja i Z.K., koji je u tom periodu bio vršilac dužnost generalnog direktora prvotužitelja - namjera potpisnika Protokola i nije bila da se saniranje teškog stanja kod prvotužitelja učini dodjelom kredita jer „kredit nije bilo moguće realizovati zbog nemogućnosti obezbjeđenja bankarske garancije“ (zbog čega vjerovatno i nije podnesen zahtjev za dodjelu kredita), nego „emisijom obveznica koje će otkupiti IRB“ to jeste drugotuženi.

Dakle, suprotno tvrdnji revidenata, jasno je da uopšte nije došlo do saglasnosti volja za zaključenje ugovora o kreditu. U tom pravcu nisu vođeni čak ni pregovori, na koje se poziva revident, pa se odgovornost tuženih za traženu naknadu štete ne može temeljiti niti na odredbi člana 30. ZOO.

Prvotužena je ispoštovala obavezu sadržanu u tački 1. Protokola i nije tražila plaćanje dospjelih poreskih obaveza prije 30.9.2012. godine (do kada je važila jednokratna odgoda), pa okolnost da je plaćanje ovih obaveza kasnije uslijedilo prinudnim putem i da je time, eventualno, za prvotužitelja nastala neka šteta, ne čini prvotuženu, a ni drugotuženu, odgovornom za njenu naknadu.

Neosnovani su navodi revidenata da je počinjena povreda odredaba parničnog postupka, jer da je pojedine radnje u postupku u ime tužitelja preduzeo advokat Feđa Tihić, bez ovlaštenja.

U ovom postupku je izdata punomoć za zastupanje tužitelja, advokatu Z.R. (koji vrši to zastupanje, te piše reviziju). U punomoći je rečeno da je, u slučaju njegove spriječenosti, ovlašten da ga mijenja, između ostalih, i F.T., advokatski pripravnik iz S. Istu takvu punomoć je kasnije (kada je nad prvotužiteljem otvoren stečajni postupak), dana 18.8.2016. godine, potpisao ovlašteni stečajni upravnik. Sva komunikacija između suda i tužitelja išla je preko punomoćnika, advokata Z.R., kako propisuje odredba člana 340. ZPP, koja govori o dostavljanju pismena u slučaju kada stranka ima punomoćnika. Svi pozivi za ročišta, kao i odluke suda, dostavljeni su ovom advokatu. Sud nije na ročište pozivao nikog drugog kao punomoćnika tužitelja, pa ni F.T.

Na neke od ročišta je pristupio samo F.T. Kako je poziv uvijek bio upućen advokatu Z.R., a u punomoći je sadržano ovlaštenje da ga mijenja F.T., sud nije imao razloga da sumnja u uredno zastupanje i da traži drugu, posebno ovjerenu, punomoć (član 308. stav 3. ZPP), odnosno da provjerava da li F.T. još uvijek radi kao pripravnik u kancelariji advokata Z.R. ili ima neko

drugo svojstvo u toj kancelariji (recimo advokat, kada bi - po prirodi stvari - zastupanje tužitelja bilo još kvalitetnije). Ovo tim prije što ga je na ta ročišta i mogao uputiti samo taj advokat, jer su njemu dostavljani pozivi. Svaki drugi zaključak, koji se revizijom pokušava ishoditi, predstavljao bi zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku, koju je sud dužan onemogućiti, kako propisuje odredba člana 10. ZPP.

U svakom slučaju, tužiteljima nije onemogućeno učešće u ovom postupku, jer je o svemu uredno obavještavan i učestvovao je u postupku punomoćnik kojeg su sami imenovali. Ako je nekih propusta u zastupanju tužitelja i bilo (a nije), oni se ne mogu pripisati pogrešnom postupanju suda, nego samo ponašanju i djelovanju punomoćnika tužitelja, advokatu Z.R. koji i piše ovu reviziju i koji se ne može koristiti svojim propustom da ishodi ukidanje drugostepene presude.

Iz izloženog slijedi da su nižestepeni sudovi, suprotno tvrdnji revidenata, pravilno primjenili odredbe materijalnog prava kada su zaključili da nema odgovornosti i obaveze tuženih za naknadu tražene štete i da nisu počinili povredu odredaba parničnog postupka na koje ukazuje revizija, slijedom čega je, budući da nije bilo drugih revizionih prigovora, odlučeno kao u izreci, na osnovu odredbe člana 248. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13).

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podraščić